

In duizenden bedrijven in het Gooi, de Vechtstreek en Eemland wordt dagelijks hard gewerkt aan het perfecte product. Elke week doet de redactie verslag van een bezoek aan een van deze ondernemingen. Vandaag: Margot van Os Restoration.

i

Margot van Os Restoration

Product: restaureren en conserveren van aardewerk, porselein, gips of steengoed
Sinds: 1991

Margot van Os haalt al dertig jaar heel veel voldoening uit haar werk.

FOTO'S: STUDIO KASTERMANS/ALEXANDER MARKS

In huid van de schepper

Scherven brengen zelden geluk; wie is er nou blij als zijn favoriete beker, die mooie vaas van oma of dat antieke beeldje in duizend stukjes uiteen valt? Restaurator Margot van Os (56) 'heelt' die voorwerpen weer, scherfje voor scherfje. „Je herstelt dan niet alleen het object maar ook het verhaal van mensen.”

Bijvoorbeeld een erfstuk van overgrootmoeder, voordat het sneuvelt al een eeuwigheid gekoesterd in de familie. „Als ze daarmee bij jou komen en je kunt ze geruststellen dat het goed komt, heel je niet alleen het object maar ook het verhaal.” Dat kan een peperduur beeldje uit de Tang dynastie zijn of een tegel met een handafdruk erop, ernaast in hanenpoten 'voor mam-ma'. Gemaakt op de lagere school door een dochter of een zoon. „Je hebt financiële waarde en emotionele, beide zijn even belangrijk.” Het gaat om voorwerpen gemaakt

van aardewerk, porselein, gips of steengoed die ze restaureert in opdracht van musea en particulieren.

'Doe heel voorzichtig'

„Kijk gerust rond maar doe heel voorzichtig”, waarschuwt ze bij binnenkomst in haar atelier. De werkruimte van de restaurator staat vol met geheelde en nog gebroken objecten, verzameld op stellages die tot aan het plafond reiken. Erop staan heiligbeelden, kunstwerken, porseleinen hummeltjes (beeldjes), vazen, art deco standbeelden en meer. Honderd in totaal, schat ze in. De rekken zijn met smalle looppaadjes gescheiden van het mooie oude bureau dat als werktafel fungeert. Op het werkblad ligt een grote vaas op inpakpapier. Naast de vaas een loep, wattenstaafjes, dikke watten, tape, een lijmpotje, fijne penseeltjes en pinnetten.

„Vorige maand kreeg ik een bericht van de Kamer van Koophandel; gefeliciteerd met uw dertigjarig jubileum”, vertelt ze trots. In die tijd is het werk wel veranderd. „Vroeger ging het altijd om restaureren, zo onzichtbaar mogelijk herstellen wat kapot was”, duidt ze de eerste vijftien jaar. „Daarna kreeg je conserveren dat is lijmen en vullen in de kleur. Reparaties mogen dan best zichtbaar zijn. Het gaat er dan vooral om dat de beschadigingen niet erger worden.” En heel modern nu: de 5e eeuwse Japanse techniek Kintsugi. „Je vult dan barsten met goudkleurig vulmiddel, dat zie je dus heel goed. Daarmee zet ik dus echt mijn handtekening erop.” Je mag tegenwoordig gewoon de tand des tijds zien. „Kleine groefjes en beschadigingen hoeft je niet weg te werken, maar dat kan natuurlijk wel.”

Bij haar favoriete klussen mag ze in de huid van de schepper kruipen, de maker. Van Os wijst naar een gipsen heiligbeeld. „De handen zijn kapot. Je moet dan kijken naar de anatomie van de mens, naar de lengte van het gezicht, ander werk van de ontwerper en hoe ze in die tijd handen afbeelden.” Een uitgebreide studie vooraf, vroeger via boeken nu via internet, om uiteindelijk een malletje te maken voor de vervangende handen. „Je mag niet te ver gaan als restaurator. Het werk is al heel mooi en als restaurator moet je dat zien te evenaren.”

Ander voorbeeld, ze pakt een grote, diepe schaal uit de stelling. De ronde rand is rijk gedecoreerd met een landschapje met bomen, water, honden, vossen, hazen, herten en zwanen en meer. Een tafereeltje dat al in 1780 door de

gerenommeerde fabriek Meissen is gemaakt. „Hier is een holletje afgebeeld met een haas erin, aan de andere kant zit ook zo'n holletje maar zonder haas. Dan mag je niet zomaar eentje bijmaken, je moet echt weten of daar eentje inzat.”

Laatste voorbeeld: een beeldje van een hert uit 1930 met een het kapot gewei. „Is één helft kapot dan maak je een mal van de kant die heel is en die gebruik je om een replica te maken voor het kapotte deel. Is het hele gewei verdwenen dan moet je goed uitzoeken hoe het er waarschijnlijk uit heeft gezien en maak je met de hand die mal.”

Je mag tegenwoordig gewoon de tand des tijds zien

Terug naar de grote vaas op haar bureau, een rijk gedecoreerde Majolica. Gebroken en slecht gemaakt, waarschijnlijk met 2-secondenlijm. Met dikke watten gedrenkt in oplosmiddel weekt ze de lijmresten los, onder de vaas een 'bedje van handdoeken' voor als de lijm loslaat. Restanten lijm krabt ze weg een fijn mesje of verwijdert ze met wattenstaafjes. „Als het schoon is ga je het heel nauwkeurig en voorzichtig opnieuw lijmen in de kleur en zet je alles vast met tape.” Voor het kleuren gebruikt ze eigen pigmenten, poeders die ze mengt om de juiste kleur te verkrijgen. Niet moeilijk, volgens haar. „Ik test wel op een klein stukje of de kleur goed is maar met mijn ervaring is

dat niet ingewikkeld.” Het resultaat een 'schoon en eerlijk lijmrandsje', een conservatie. Moet het onzichtbaar, gerestaureerd dus, dan zet ze ook een verfspuit in en lakt ze het af.

Bij het koetshuis Baarn restaureerde ze de twee grote paardenmedaillons, paardenhoofden die uit een platte schaal steken. Ze waren wit overgeschilderd en de oortjes ontbraken. Van Os gaf ze nieuwe en schilderde de hoofden weer de originele bruin-zwarte kleuren. Een andere keer herstelt ze beelden op een kerkhof of vazen in het gemeentehuis van Baarn. Die afwisseling is leuk!

Zenuwachtig

In 2018 was ze erbij toen het christuskindbeeld brak dat in de Hilversumse Vituskkerk gebruikt wordt bij de kerstviering. „De pastoor tilde het 'kindje' op uit de kribbe en hield alleen de armen vast, de rest was afgebroken.” Ze mocht het beeld herstellen en was het jaar erop weer bij de kerstdienst. „Toen de pastoor het beeld optilde hield ik wel even mijn adem in. Je weet dat je het goed gerestaureerd hebt, maar toch”, lacht ze. „Ik ben nog altijd zenuwachtig voor de onthulling. Dat moment dat iemand iets komt ophalen en je ziet hoe iemand reageert.”

Stoppen met werken? Ze moet er niet aan denken. „Ik haal al dertig jaar heel veel voldoening uit mijn werk”, zegt ze beslist. Vroeger wilde ze in de zorg werken of 'iets scheppen en creëren' en eigenlijk doet ze dat als restaurator nu allemaal.

Yvonne Hulsbos

Van Os herstelt regelmatig heiligbeeldjes zoals deze twee Maria's.